

A M A G Y A R K Ö Z T Á R S A S Á G N E V É B E N !

A Debreceni Ítéltábla a Dr. Mancsiczky Ügyvédi Iroda (4042 Debrecen, Pallagi u. 13.; ügyintéző: Dr. Mancsiczky László ügyvéd) által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek, a Balázs B. Péter Ügyvédi Iroda (1133 Budapest, Gogol u. 15/A. VI/3.; ügyintéző: Dr. Balázs B. Péter ügyvéd) által képviselt I.r. alperes neve (I.r. alperes címe) I.r. és a II.r.alperes neve (II.r.alperes címe) II.r. alperesek ellen, 220 635 424 Ft és járulékai megfizetése iránt indított perében, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 2009. december 3-án meghozott 13.G.15-05-040184/161. számú ítélete ellen, a felperes részéről 162. sorszámon, az alperesek részéről pedig 164. sorszámon előterjesztett fellebbezések folytán indult másodfokú eljárásban, az alulírott napon meghozta és a 2010. szeptember 15-én megtartott nyilvános tárgyaláson kihirdette a következő

í t é l e t e t :

A Debreceni Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 napon belül az I.r. alperesnek 1 000 000 (Egymillió) Ft, a II.r. alperesnek pedig 300 000 (Háromszázezer) Ft másodfokú részperkötséget.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s :

Az elsőfokú bíróság a 161. sorszámon meghozott ítéletében arra kötelezte az I.r. alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 napon belül egyrészt 48 762 915 Ft-ot, másrészt 3 125 000 Ft-ot és annak 2005. március 22-től a kifizetés napjáig járó, a Ptk.301/A.§ (2) bekezdésében megállapított mértékű késedelmi kamatát, továbbá 3 242 993 Ft perköltséget, a II.r. alperest pedig arra, hogy fizessen meg a felperesnek ugyancsak 15 napon belül 9 987 585 Ft-ot, valamint 624 223 Ft perköltséget.

Ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította és a felperest arra kötelezte, hogy fizessen meg 15 napon belül az I.r. alperes részére 9 125 780 Ft, a II.r. alperes részére pedig 1 885 015 Ft perköltséget.

Az ítéletben megállapított tényállás szerint 2002. február 1-jén határozatlan időtartamra szóló együttműködési keretszerződés (a továbbiakban: Szerződés) jött létre a felperes, mint vállalkozó, továbbá az I.r. és II.r. alperesek jogelődjei és a **P Kft.** (a továbbiakban: Megbízók) között, kölcsön-, pénzügyi lízing és operatív lízingszerződések megkötésének megszervezéséhez és lebonyolításához.

A Szerződés megkötésével a Megbízók célja az volt, hogy a kölcsön, pénzügyi lízing és operatív lízing ajánlataikat a gépjármű márkakereskedők minél szélesebb körében megismertessék és értékesítsék.

A felperes célja pedig a Szerződés megkötésével arra irányult, hogy a tevékenységével a Megbízók finanszírozási ajánlatait a gépjármű márkakereskedők minél szélesebb körében terjessze, továbbá közreműködjön a finanszírozási szerződések előkészítésében és megkötésében.

Ennek érdekében a felperes a Szerződésben - egyebek mellett - arra vállalt kötelezettséget, hogy a Megye területén működő autókereskedőket, illetve -eladókat (együtt: szállítókat) felkeresi, részletesen tájékoztatja őket a megbízók finanszírozási ajánlatairól és javasolja, hogy a szállítók a megbízók finanszírozási konstrukcióit ajánlják a saját vásárlóik számára.

A Szerződés alapján a felperes az általa beszerezett szállítókkal köteles volt együttműködési keretszerződés aláíratni és azt megküldeni a Megbízóknak, akik a felperes, vagy a szállító által közvetített ügyfelekkel megkötött finanszírozási szerződésekben meghatározott finanszírozási összegek után jutalék fizetését vállalták, mind a felperes, mind a konkrét finanszírozási szerződés megkötésében közreműködő szállító részére.

A Szerződés tartalmazta, hogy a felperest és a szállítót megillető összjutalék mértékét a finanszírozási szerződés bejelentésnek időpontjában érvényes és a Megbízók által kiadott finanszírozási táblázat határozza meg, azzal, hogy az összjutalékból a szállítót megillető hányadot a felperes jogosult megállapítani, illetve a szállítóval kialkudni.

A Szerződésben megjelölt finanszírozási táblázat azonban nem létezett. A felperes a jutalék kiszámítását a Megbízóktól a szerződéskötést követően kapott szoftver alapján végezte el, amely lehetőséget adott számára arra, hogy az akkor 8%-ban megállapított összjutalékon belül maga határozhassa meg a szállítót megillető jutalékhányad mértékét.

A 2003. július 29-én elkészült és a felperesnek átadott újabb szoftver azonban már nem tette számára lehetővé a szállítót megillető jutalékhányad meghatározását, annak mértékét tehát ezt követően már a Megbízók határozták meg.

A Szerződésben a felek részletesen szabályozták a jutalékok elszámolásának módját, az annak alapjául szolgáló dokumentumokat, továbbá a jutalékfizetés alól való mentesülés feltételeit.

Ugyancsak meghatározták a Szerződés rendes és rendkívüli felmondásának feltételeit, továbbá rögzítették, hogy a Szerződés felmondása esetén a felek legkésőbb a Szerződés megszűnésének napján egymással elszámolnak.

A Szerződés záradékában a megbízók kötelezettséget vállaltak arra is, hogy havonta 100 000 Ft + áfa mértékig támogatják a felperest az irodabérleti díjfizetési kötelezettsége teljesítésében.

A Szerződés fennállása alatt a felperes beltagja „mozgó ügynökként” dolgozott, a tevékenységét az autókereskedések székhelyén, illetve telephelyén fejtette ki. Emellett a felperes Nyíregyházán egy irodát tartott fenn, ahol két alkalmazottja közvetlenül a végfelhasználók részére közvetítette az alperesek pénzügyi szolgáltatásait. (Az e tevékenységhez kapcsolódó elszámolás a jelen pernek nem képezte tárgyát.)

Az elsőfokú bíróság tényállásként állapította meg, hogy a 2002. január 1. és 2005. január 15. közötti időszakban a jutalékalap összesen 11 400 596 155 Ft volt, amely összeg után a felperes összesen 246 232 230 Ft jutalékban részesült. Ezen belül 78 777 999 Ft volt

azoknak az ügyleteknek a jutaléka, amelyek során a felperes közvetlenül a véghasználókhoz közvetítette a Megbízók finanszírozási konstrukcióit, míg az autókereskedések által kiközvetített hitelek után 167 454 231 Ft jutalékban részesült.

A 2002. január 1. és 2005. január 15. közötti időszakban az összjutalék mértéke átlagosan 9.52% volt, amelyen belül a szállítókra megillető átlagos jutalék mértéke 7.89%, míg a felperest megillető jutalék átlagos mértéke 1.63% volt.

A Megbízók 2003. és 2004. években kezdeményezték a Szerződés módosítását, azonban a felperes a részére eljuttatott szerződés-tervezeteket számára előnytelennek találta és azokat nem írta alá.

2004. december 20-án a Megbízók a Szerződés közös megegyezéssel történő megszüntetését kezdeményezték, azonban a felperes ezt a szerződés-tervezetet sem írta alá.

2005. január 5-én a Megbízók jogutódjai a Szerződés VI.1.5. 12. alpontjára és a VI.1.6. pontjára hivatkozással a szerződést azonnali hatállyal felmondták.

A felperes a felmondást nem fogadta el, azt jogellenesnek minősítette és az erre alapított, a különböző jogcímenek előterjesztett igényei megtérítését kérte.

Az elsőfokú bíróság tényállásként állapította meg továbbá, hogy a felperes által beszerezett autókereskedők közül az A Kft-vel, a B Kft-vel, a Cs Kft-vel, a K Kft-vel, valamint a V Kft-vel az alperesek a Szerződés felmondását követően is szerződéses kapcsolatban álltak, a hivatkozott autókereskedők felé az alperesek 2005. január 16. és 2007. október 31. között összesen 6 152 113 134 Ft hitelösszeget finanszíroztak, amely összeg után a felperest - a szerződés fennállása esetén, a teljes időszak átlagos nettó fix jutalékát figyelembe véve - 77 322 278 Ft jutalék illette volna meg. Ugyanez az összeg a 2004. évi átlagos nettó fix jutalék alapulvétele mellett 77 976 954 Ft lett volna.

Megállapította továbbá, hogy „az alperesi oldalon” a felperes által közvetített 153 db szerződésből 2004. és 2006. között 107 382 231 Ft tőkevesztés keletkezett.

A felperes a módosított keresetében jutalékkülönbözet címén az I.r. alperest 97 782 301 Ft, a II.r. alperest pedig 20 268 670 Ft megfizetésére kérte kötelezni.

Állította, hogy az alperesekkel kötött együttműködési keretszerződés „Az önálló kereskedelmi ügynöki szerződésről” szóló 2000. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: Törvény) hatálya alá tartozó ügynöki szerződésnek minősül, ezért a Törvény 18. és 19.§-aiban foglaltak alapján kiegyenlítésre jogosult, amely jogcímen az I.r. alperest további 97 525 830 Ft, a II.r. alperest pedig 19 975 170 Ft megfizetésére kérte kötelezni.

A fentieken túl az I.r. alperest 2 500 000 Ft + áfa irodabérleti díjhoz való hozzájárulás és annak 2005. március 22-től a kifizetés napjáig járó törvényes mértékű késedelmi kamatai megfizetésére is kérte kötelezni.

A felperes az eredeti keresetében III.r. alperesként jelölte meg a K Kft-t, mint a **P Kft.** jogutódját. Az eljárás során azonban a III.r. alperessel szemben előterjesztett kereseti kérelmétől elállt, ezért az elsőfokú bíróság a III.r. alperes vonatkozásában a pert megszüntette.

Az I.r. és II.r. alperesek a felperes kereseti kérelmének teljes mértékben történő elutasítását kérték. Arra az esetre pedig, ha a bíróság a felperes keresetét egészben, vagy részben alaposnak találná, összesen 145 817 893 Ft összegben beszámítási kifogást terjesztettek elő.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét részben találta megalapozottnak.

A felek között létrejött együttműködési keretszerződést a Törvény hatálya alá tartozó kereskedelmi ügynöki szerződésnek minősítette és erre tekintettel a felek jogviszonyában alkalmazhatónak ítélte a Törvénynek a kiegyenlítésre vonatkozó rendelkezéseit.

Ezt a megállapítást azzal indokolta, hogy a Szerződés alapján a felperes tipikus ügynöki tevékenységet végzett akkor, amikor közvetítette az alperesek által ajánlott szerződéseket a kereskedők felé, akik e szerződéseket tovább közvetítették a végfelhasználók, azaz az ügyfelek felé.

Megállapította továbbá, hogy a Törvény 18.§ (1) bekezdésében meghatározott kiegyenlítés alkalmazásának feltételei a jelen esetben fennálltak, mivel a felperes az alperesek részére új ügyfeleket szerzett és az alperesek az ügyfelekkel fennálló üzleti kapcsolatukból - a perben beszerzett szakértői vélemény szerint is - jelentős előnyre tettek szert a felperessel kötött ügynöki szerződés megszűnését követően is.

A kiegyenlítés mértékét az elsőfokú bíróság mérlegeléssel, a felperes által a Szerződés időtartama alatt elért egy évi átlagjövedelem (82 077 410 Ft) 70%-ában állapította meg.

Az ítélet indokolásában kifejtettek szerint az elsőfokú bíróság a kiegyenlítés összegének meghatározása során arra is figyelemmel volt, hogy O.Z. könyvszakértő szakértői véleményében foglaltak szerint a felperes által közvetített 153 db szerződésből az alpereseknek összesen 107 382 231 Ft vesztesége keletkezett, továbbá arra, hogy a felperes által kötött szerződések 16.31%-a, (1069) „nem volt problémamentes”, az 1749 lezárt szerződésből mindössze 205 szűnt meg szerződésszerű teljesítéssel, míg a fennmaradó állomány a szerződés szerinti futamidő letelte előtt került megszüntetésre.

Az alperesek felmondásával összefüggésben az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az alperesek az általuk közölt felmondási okok megalapozottságát az eljárás során nem bizonyították, ezért az alperesek felmondását jogszerűtlennek minősítette. Megállapítása szerint a perben rendelkezésre állt adatok azt támasztják alá, hogy a felperes által közvetített szerződések száma jelentősen nem csökkent, illetőleg a csökkenés nem a felperesnek felróható okból következett be.

Az alperesek a per során nem igazolták azt az állításukat sem, hogy a felperes elhanyagolta volna a szállítókkal kapcsolatos feladatait. Az alpereseknek ezt az állítását az elsőfokú bíróság által kihallgatott tanúk vallomásai nem igazolták, ellenkezőleg, azok a felperesnek azt az állítását támasztották alá, hogy a tevékenységével kapcsolatban a szállítók részéről kifogás nem merült fel. Hivatkozott az elsőfokú bíróság arra, hogy a felperes által képviselt 12 legjelentősebb autókereskedő jutalékalapja a jogviszony fennállása alatt folyamatosan nőtt és azok közül 9 kereskedővel 2004. évben is, 5-tel pedig 2005. évben is fennállt a szerződéses kapcsolat.

A felperesnek a jutalékkülönbözet címén előterjesztett igényét az elsőfokú bíróság alogtalannak találta. Megállapította, hogy a Szerződésben hivatkozott finanszírozási

táblázat nem létezett, ezért a jutalék számítása az alperesek részéről a felperesnek átadott szoftver alapján történt. Nem volt vitás az eljárás során az sem, hogy a szoftver cseréjét követően a felperes az összjutalék összegén belül a saját jutalékhányadát már nem módosíthatta, amely ellentétes volt az írásba foglalt Szerződésnek a jutalék számítására vonatkozó rendelkezésével. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint azonban abból a körülményből, hogy a felperes a jogviszony fennállása alatt a részére kifizetett jutalék mértékét írásban nem kifogásolta, azt a következtetést kellett levonni, hogy a felek a jutalék elszámolásának módjára vonatkozó szerződéses megállapodásukat utóbb ráutaló magatartással módosították.

Az elsőfokú bíróság megállapította továbbá, hogy az alperesek által átadott adatokból a felperesnek lehetősége volt a jutalékkal kapcsolatos elszámolás helyességének ellenőrzésére. A felperes azonban a jogviszony fennállása alatt a részére kifizetett jutalékok összegét nem kifogásolta, amely magatartását - figyelemmel az együttműködési keretszerződés V.2.9. és a V.2.4. pontjában foglaltakra - akként kellett értékelni, hogy a felperes a jutalékkal kapcsolatos elszámolás megtámadásának jogáról lemondott.

Ezzel összefüggésben az elsőfokú bíróság hivatkozott a Ptk.316.§ (1) bekezdésében foglaltakra is, amely szerint, ha a jogosult a teljesítést a szerződésszegésről tudva elfogadja, a szerződésszegésből igényt utóbb csak akkor támaszthat, ha erre irányuló jogait fenntartotta.

A felperes irodabérleti díj-támogatás címén érvényesített követelésével összefüggésben az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az I.r. alperes etekintetben a felperes követelését mind a jogalap, mind az összeg tekintetében elismerte. Ezért e követelés tekintetében az elsőfokú bíróság az I.r. alperest a kereset szerint marasztalta.

Az alperesek beszámítási kifogását az elsőfokú bíróság aaptalannak találta.

Megállapította, hogy az eljárás során az alpereseket terhelte (volna) annak bizonyítása, hogy a beszámítási kifogásukban megjelölt 119 269 993 Ft összegű tőkevesztésük a felperes felróható magatartása miatt következett be. Az elsőfokú bíróság megállapítása szerint azonban az alperesek ezt az állításukat a per során nem bizonyították. Hivatkozott ugyanakkor arra, hogy a Szerződés hatálya alatt a hiteligények bírálatát az alperesek végezték, a felperest pedig azért nem terhelheti felelősség, hogy az általa beszerezett kereskedések alkalmazottai esetleg bűncselekményeket követtek el. Utalt arra is, hogy az alperesek az egyes kereskedéseknél bekövetkezett „problémákról”, illetve a megindult rendőrségi eljárásról a felperest nem is tájékoztatták, annak hiányában pedig a felperestől nem volt elvárható az érintett kereskedések fokozott ellenőrzése.

Az alpereseknek a jutalék visszakövetelésére vonatkozó igénye elutasítását az elsőfokú bíróság azzal indokolta, hogy az eljárás során meghallgatott B.T., V. J. és K.I. tanúk egybehangzóan állították, hogy a jogviszony fennállása alatt a felperes tevékenységével kapcsolatban kifogás nem merült fel. Ezzel szemben K.J. tanúvallomása alapján azt lehetett megállapítani, hogy az alperesek a piaci ártól jóval alacsonyabb ár alkalmazásával értékesítették a lefoglalt gépjárműveiket és a káruk egy része abból származott, továbbá abból, hogy az alperesek nem követelték meg a bankszámlakivonatokat, illetve munkáltatói igazolások beszerzését sem a hitelkérelmekhez. Ezért a jutalék visszafizetése esetén a

felperes olyan okból vesztené el a jutalékhoz való jogát, amelyért a megbízó volt a felelős, ez pedig ellentétes lenne a Törvény 12.§ (7) bekezdésében foglaltakkal.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes is és az alperesek is fellebbezést nyújtottak be. A felperes a fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének részben történő megváltoztatásával azt kérte, hogy a másodfokú bíróság kiegyenlítés címén az I.r. alperest 68 124 250 Ft-nak, a II.r. alperest pedig 13 953 159 Ft-nak a megfizetésére kötelezze. Kérte továbbá, hogy elmaradt jutalékkülönbözet címén a másodfokú bíróság az I.r. alperest 82 987 998 Ft, a II.r. alperest pedig 16 997 542 Ft és ezeknek az összegeknek a 2003. január 1. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes mértékű késedelmi kamatai megfizetésére is kötelezze.

A felperes fellebbezésében foglaltak szerint az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a felek Szerződése a Törvény hatálya alá tartozó ügynöki szerződésnek minősül, továbbá azt, hogy az alperesek azonnali hatályú felmondása jogellenes volt, ezáltal a felperes a Törvény 18.§-ában meghatározott kiegyenlítésre jogszerűen tarthat igényt. A kiegyenlítés összegének meghatározása során azonban az elsőfokú bíróság - álláspontja szerint - tévesen értékelte a felperes terhére az alperesek beszámítási kifogásában megjelölt kár bekövetkezését, figyelemmel arra, hogy az alperesek beszámítási kifogását az elsőfokú bíróság teljes egészében elutasította. Hivatkozott arra, hogy a perben beszerzett szakértői vélemények alapján egyértelműen megállapítható volt, hogy az alpereseknek az ügynöki szerződés megszűnése után is jelentős haszna származott az általa beszerzett ügyfelekkel (kereskedésekkel) fennmaradt üzleti kapcsolatokból. A felperes álláspontja szerint az elsőfokú bíróság részéről hivatkozott indokok alapján nem volt lehetőség a Törvény 18.§ (3) bekezdésében a kiegyenlítés felső határaként meghatározott összeg csökkentésére, ezért az elsőfokú bíróságnak ez a rendelkezése törvénysértő volt.

Megjegyezte, hogy az elsőfokú bíróság vélhetően számítási hibát is elkövetett az ítéletének meghozatala során, mivel a felperest a Törvény 18.§ (3) bekezdése alapján jogszerűen megillető 82 077 410 Ft-nak az ítélet indokolásában megjelölt 70%-a, helyes számítással 57 454 187 Ft, szemben az ítélet rendelkező részében meghatározott 58 750 500 Ft-tal.

Sérrelmezte a felperes a fellebbezésében a jutalékkülönbözet címén előterjesztett kereseti kérelmének elutasítását is. E követeléssel összefüggésben előadta, hogy az elsőfokú bíróság az elutasítás indokaként tévesen hivatkozott a Szerződés V.2.9. és a V.2.4. pontjaira, mert azok csak az elszámolásokban lévő nyilvántartási hibákra, azok egyeztetésére, kijavítására vonatkoztak és nem arra, hogy a felperesnek a jutalék téves, a Szerződéstől eltérő elszámolását kellett írásban kifogásolnia.

Mindemellett a Szerződés VI.1.3. pontja alapján a feleknek az ügynöki szerződés megszűnése esetén el kellett számolniuk egymással, amely elszámolás iránti igényét a felperes a Szerződés felmondását követően többször jelezte is az alperesek felé, akik arra nem voltak hajlandóak.

A felperes érvelése szerint az elsőfokú bíróság tévesen hivatkozott a jutalékkülönbözet iránti igénye elutasításának indokaként a Ptk. 316.§ (1) bekezdésében foglaltakra is. Ez a jogszabályhely ugyanis a szerződésszegés következményei körében a szerződés jellemző

szolgáltatásának jogosultja számára írja elő, hogy jeleznie kell jogfenntartással az igényét, ha a szerződésszegésről tudva elfogadja a jellemző szolgáltatás kötelezettjének teljesítését. Az ügynöki szerződés jellemző szolgáltatása az ügyfelek akvirálása. Ezért a Ptk. 316.§ (1) bekezdése e szolgáltatás hibás teljesítésének elfogadása körében jöhetne szóba, a jutalék-elszámolási, illetőleg jutalékfizetési kötelezettség tekintetében azonban nem.

Megjegyezte továbbá, hogy az alperesek a Ptk. 316.§ (1) bekezdésére nem hivatkoztak, ezért az elsőfokú bíróság ebben a körben - álláspontja szerint - túlterjeszkedett az alperesek ellenkérelmén és megsértette a Pp. 3.§ (2) bekezdésében foglaltakat.

A felperes állítása szerint tévesen hivatkozott az elsőfokú bíróság az ítéletében arra is, hogy a jutalékszámítás módját illetően a felek ráutaló magatartással módosították a Szerződésüket. Utalt arra, hogy a törvény kogens szabályaitól az írásbeliség tekintetében a felek nem térhettek el. Ezért a Szerződésben foglaltak szerinti jutalék a felperest a jogviszony teljes tartamára megillette. Ennek megfelelően a felperes a részére ténylegesen kifizetett és az őt a szerződés alapján jogszerűen megillető jutalék összege közötti különbség megtérítését a szerződés megszűnéséhez kapcsolódó elszámolás során alappal igényelhetette.

Előadta továbbá, hogy **B.Z.** igazságügyi szakértő szakértői véleményében foglaltak szerint 2002. március 1. és 2003. május 20. között következett be az a körülmény, hogy a felperes a részére átadott szoftver alkalmazásával nem tudta beállítani a jutalékszinteket. Ezért a felperes a jutalékkülönbség címén előterjesztett követelése után a fellebbezésében már 2003. január 1. napjától kezdődően kérte az alpereseket késedelmi kamat megfizetésére kötelezni.

Az alperesek az elsődleges fellebbezési kérelmükben az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és a felperes teljes keresetének elutasítását kérték.

Az alperesek másodlagos fellebbezési kérelme arra irányult, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a kiegyenlítés megítélésével kapcsolatos részében helyezze hatályon kívül és ebben a körben utasítsa az elsőfokú bíróságot újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára.

Az alperesek jogi álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a felperes kiegyenlítés iránti igénye elbírálása során a felek között létrejött Szerződést tévesen minősítette a Törvény hatálya alá tartozó kereskedelmi ügynöki szerződésnek. Ezzel összefüggésben fenntartották azt az állításukat, hogy a felek közötti szerződés egy atipikus, nagyobb részében a Ptk-ban meghatározott és szabályozott megbízási, kisebb részében pedig önálló kereskedelmi ügynöki szerződésnek minősíthető. Álláspontjuk szerint a Szerződés IV. fejezetének 1. számú alpontja tartalmazta a felperes kereskedelmi ügynöki feladatait szabályozó rendelkezéseket, míg a Szerződés VI. fejezetének 2. számú alpontja szabályozta a felperes megbízotti tevékenységét.

Ismételten hivatkoztak arra, hogy egy jogviszony kereskedelmi ügynöki szerződésként történő minősítéséhez három konjunktív fogalmi elem megléte szükséges:

- a) állandó megbízás
- b) ügyletközvetítői, illetve ügyletkötői feladatkör,
- c) az ügynök a megbízó nevében a megbízó javára jár el.

Álláspontjuk szerint a jelen esetben a fenti elemek közül az ügyletkötői, illetve az ügyletközvetítői feladatkör hiányzott, ezért a felperes tevékenysége nem tartozhatott a Törvény hatálya alá.

Az alperesek e jogi érvelésük alátámasztása céljából hivatkoztak az új (még nem hatályos) Ptk. 273.§-ára, amely önálló, speciális megbízási szerződéstípusként, ún. „közvetítői szerződés”-ként nevesíti a felperes által végzett képviseleti tevékenységet.

Az alperesek a fellebbezésükben fenntartották azt az állításukat is, hogy az elsőfokú bíróság helytelenül értelmezte a törvénynek a kiegyenlítésre vonatkozó szabályait, mivel - álláspontjuk szerint - a jelen esetben a felperesnek akkor sem járna kiegyenlítés, ha a szerződés a Törvény hatálya alá tartozna.

A kiegyenlítés konjunktív törvényi feltételei közül ugyanis a Törvény 18.§ (1) bekezdés b) pontjában írt feltétel a jelen esetben nem valósult meg. Az alperesek ugyanis a Szerződés megkötése után sem a felperes által felügyelt ügynökökkel nem kötöttek újabb ügynöki szerződéseket, sem az ügynökök által közvetített végfelhasználókkal nem kötöttek jelentős számban újabb finanszírozási szerződéseket.

Állították, hogy a kiegyenlítés megállapítására jogszerűen csak akkor lett volna lehetőség, ha az ügyfelek az alperesekkel újabb szerződéseket kötöttek volna, és az alperesek az újabb szerződések révén jelentős előnyhöz jutottak volna. Ilyen szerződések megkötését azonban a felperes az eljárás során nem bizonyította.

A kiegyenlítés összegével kapcsolatosan az alperesek sérelmezték, hogy az elsőfokú bíróság ítélete a számítás alapjául szolgáló adatokat az egyes alperesek vonatkozásában nem tartalmazta, ezért - álláspontjuk szerint - az ítélet etekintetben megalapozatlan.

A beszámítási kifogásuk elutasítására vonatkozó ítéleti döntés megváltoztatásának indokaként az alperesek arra hivatkoztak, hogy a Szerződés V.2.15. pontja alapján jogszerűen követelhetnék a 26 547 900 Ft összegű jutalék visszafizetését, figyelemmel arra, hogy az O.Z. igazságügyi szakértő által készített szakértői vélemény is alátámasztotta azt az állításukat, miszerint az általuk megjelölt 153 szerződés mindegyikéből tőkevesztést szenvedtek el.

Az alperesek állították továbbá, hogy az elsőfokú bíróság helytelenül értelmezte a Törvény 12.§ (7) bekezdését és azt a beszámítási kifogásuk elbírálása során jogszerűen nem is alkalmazhatta volna.

Nem vitatták, hogy a hitelügyintézkések során a kockázatkezelést az alperesek végezték. A kockázatkezelés megfelelőségét azonban az elsőfokú bíróság az eljárás során nem vizsgálta, ezért - álláspontjuk szerint - az azzal kapcsolatos megállapítások megalapozatlanok.

A felperes fellebbezésére tett fellebbezési ellenkérelmükben az alperesek előadták, hogy az együttműködés időtartama alatt a felperes írásban soha nem jelezte, hogy a jutalék-elszámolással kapcsolatban követeléseai lennének velük szemben, ugyanakkor a felperes fellebbezésében hivatkozott levelek mindegyike a szerződés felmondását követően készült és azok lényegében már a jelen pert készítették elő.

Megalapozatlannak tartották az alperesek a felperesnek a „jellemző szolgáltatással kapcsolatos jogi okfejtését” is, amely - álláspontjuk szerint - egy „nem létező jogi fogalom”, legalábbis az a Ptk. 316.§-ának értelmezése körében nem alkalmazható.

A Ptk. 218.§ (1) bekezdésére hivatkozással állították, hogy egy szerződés ráutaló magatartással abban az esetben is érvényesen módosítható, ha a jogszabály az adott szerződés megkötéséhez írásbeli alakot ír elő. A Ptk.218.§ (3) bekezdése ugyanis csak az írásbeli alakhoz kötött szerződés megszüntetésére, vagy felbontására írja elő az írásbeliséget, a szerződés módosításáról azonban a jogszabály nem szól.

A jutalékkülönbözet utáni késedelmi kamat-fizetés kezdő időpontjával összefüggésben előadták, hogy **B.Z.** szakértői véleménye szerint a módosított szoftver bevezetésének legkorábbi időpontja 2003. július 29. volt. Ezért a felperes 2003. január 1. napjától késedelmi kamatot jogszerűen semmiképpen sem igényelhetne.

A felperes az alperesek fellebbezésére vonatkozó fellebbezési ellenkérelmében azt emelte ki, hogy az alpereseknek a Szerződés jogi minősítésével kapcsolatos fellebbezési érvelése új elemeket nem tartalmazott, ezért a felperes etekintetben fenntartotta az elsőfokú eljárás során részletesen kifejtett jogi álláspontját.

Az alpereseknek az új Polgári Törvénykönyv rendelkezéseire való hivatkozását a felperes megalapozatlannak tartotta, és utalt arra, hogy a felek jogvitáját a szerződéskötés időpontjában hatályos jogszabályok alapján kell a bíróságnak elbírálnia.

A kiegyenlítés iránti igénye megalapozottságát illetően ismételten hivatkozott a Törvény 18-21.§-aihoz fűzött indokolásra, amely szerint a kiegyenlítés valójában a jutalékrendszerű díjazásnak olyan kiegészítése, amellyel a felek szolgáltatásainak értékegyensúlyát kívánja a jogszabály fenntartani, tekintettel arra, hogy az ügynök tevékenysége következtében, de már a szerződés megszűnését követően a megbízó eredményt realizál. A kiegyenlítés tehát az ellenszolgáltatás egy része, melyet számos körülmény figyelembevételével kell meghatározni.

Hivatkozott arra is, hogy mind a kiegyenlítés, mind a jutalékkülönbözet címén előterjesztett igényei összegaszerűségét alátámasztották a perben beszerzett szakértői vélemények, ezért megalapozatlan az alpereseknek az elsőfokú bíróság ítéletének részben történő hatályon kívül helyezésére irányuló kérelme.

A jutalékkülönbözet iránti igényére vonatkozó alperesi fellebbezési ellenkérelemmel összefüggésben előadta, hogy a felperes szóban többször is vitatta, sérelmezte a jutalékszint beállításának megakadályozását, ugyanakkor kifejtette azt is, hogy ennek a körülménynek a jutalékkülönbözet iránti igénye elbírálása szempontjából nincs jelentősége, mivel a Szerződés megszűnéséhez kapcsolódó elszámolás során a felperes ezt az igényét a Szerződés fennállása alatti vitatástól függetlenül, jogszerűen érvényesíthette.

Fenntartotta, hogy a felek a közöttük létrejött Szerződést ráutaló magatartással nem módosíthatták, valamint fenntartotta a késedelmi kamatszámítás kezdő időpontjával kapcsolatosan a fellebbezésében előadottakat is.

A fellebbezések alaptalanok.

Az elsőfokú bíróság a tényállást a perbeli jogvita elbírálásához szükséges mértékben feltárta és azt a rendelkezésére álló adatok alapján helyesen állapította meg. Az így megállapított tényállásból pedig a túlnyomó részében helyes jogi következtetéseket levonva, érdemben helyes döntést hozott.

Az elsőfokú bíróság a felek között létrejött Szerződést helyesen minősítette a Törvény hatálya alá tartozó kereskedelmi ügynöki szerződésnek és a másodfokú bíróság a Szerződés ekként történt minősítésének az elsőfokú bíróság által kifejtett indokaival is egyetértett.

Alapítván az alperesek a fellebbezésükben, hogy a kereskedelmi ügynöki jogviszony fogalmi elemei közül a jelen esetben az ügylet-közvetítői, ügyletkötői elem hiányzott, ezért a felek megállapodását a Ptk. hatálya alá tartozó megbízási szerződésnek kellett (volna) minősíteni. A szerződéskötés céljából és a feleknek a Szerződésben meghatározott jogaiból és kötelezettségeikből ugyanis kétséget kizáróan megállapítható, hogy a felperes legfontosabb feladata a Megbízók finanszírozási ajánlatainak a Szállítók felé történő közvetítése, a Megbízók, valamint a Szállítók közötti együttműködési szerződés előkészítése és megkötése volt.

Az adott jogviszonyban tehát az ügyletközvetítés - valakinek a Megbízóval történő szerződéskötésre való rábírása - megvalósult. A kereskedelmi ügynöki jogviszony megállapításához szükséges további fogalmi elemek (állandó jellegű megbízás, megbízó javára való fellépés, önállóság) meglétét pedig az alperesek maguk sem vitatták.

A rendelkezésre álló bizonyítékok okszerű mérlegelésével állapította meg az elsőfokú bíróság azt is, hogy az alperesek az általuk közölt felmondási okok (Szerződés VI.1.5.a. pont 12. alpontjában, illetve a VI.1.6. pontjában foglaltak bekövetkezése) megalapozottságát az eljárás során nem bizonyították, ezért a felmondásukat jogellenesnek kellett tekinteni.

A felmondás jogellenességének következtében a jelen esetben a Törvény 19.§ a) pontjában meghatározott kizáró okot nem lehetett figyelembe venni. Ezért a felperes a Törvény 18.§-ában meghatározott feltételek fennállása mellett jogszerűen igényelhetett kiegyenlítést az alperesektől, figyelemmel arra is, hogy a Szerződés VI.1.4. pontjába foglalt - a Szerződés megszűnése utáni kárigény érvényesítését kizáró - kikötést a Törvény 2.§ (2) bekezdésében és a Törvény 20.§-ban foglaltak alapján semmisnek kellett tekinteni.

Az ítélet tábla egyetértett az elsőfokú bíróságnak azzal a megállapításával, hogy a perbeli esetben a kiegyenlítésre való jogosultság megállapításának a Törvény 18.§-ában meghatározott feltételei fennálltak.

Alapítván az alperesek a fellebbezésükben, hogy a kiegyenlítés alkalmazásának a Törvényben meghatározott feltételei közül a 18.§ (1) bekezdés b) pontjában írt feltétel nem valósult meg, mivel a Szerződés megszűnése után az alperesek a felperes által beszerzett ügynökökkel nem kötöttek újabb ügynöki szerződéseket és jelentős számban az ügynökök által közvetített végfelhasználókkal sem kötöttek finanszírozási szerződéseket. A kiegyenlítésre való jogosultságnak ugyanis az az alapja, hogy a megbízó az ügynöke közreműködésével, az ő tevékenységének eredményeként megszerzett ügyfeleivel az ügynöki szerződés megszűnése után is fenntartja az üzleti kapcsolatát és abból előnyt

realizál, amelyből - az ügynöki szerződés fennmaradása esetén - jutalék formájában az ügynök is részesedne.

A kiegyenlítés tehát akkor jár a volt ügynöknek, ha a megbízó az ügynöki szerződés megszűnése után az ő ügynöki tevékenységének eredményeként jut előnyhöz. A megbízó előnye pedig nemcsak a volt ügynöke által megszerzett ügyfelekkel való újabb szerződéskötésből származhat. Ezzel egy tekintet alá esik az is, amikor a volt ügynök által beszervezetett kereskedő (alügynök) köt az ügynöki szerződés megszűnése után az ügyfelekkel olyan újabb szerződéseket, amelyekből a megbízónak előnye származik.

A jelen esetben nem volt vitás, hogy az alperesek a felperes által az ügynöki szerződés hatálya alatt beszervezett kereskedőkkel az üzleti kapcsolatot 2005. január 5. után is fenntartották, akik ezt követően is kötöttek az alperesek javára olyan finanszírozási szerződéseket, amelyekből az alpereseknek előnye származott.

Ezért az adott esetben a kiegyenlítés alkalmazásának a Törvény 18.§ (1) bekezdés a) és b) pontjaiban meghatározott feltételei egyaránt fennálltak.

A kiegyenlítés összegének meghatározása során azonban az elsőfokú bíróság tévesen vette alapul a felperesnek a Szerződés időtartama alatt kifizetett jutalékok éves átlagát.

A kiegyenlítés összegének meghatározása szempontjából ugyanis nem a szerződés fennállásának időtartama alatt elért jutalék összegének kellett (volna) jelentőséget tulajdonítani, hanem annak, hogy a szerződés fennmaradása esetén az ügynök - feltehetően - milyen összegű jutalékot realizált volna, tehát a szerződés megszűnése miatt milyen összegű jutaléktól esett el. Olyan esetben, amikor ennek megállapításához tényleges számadatok nem állnak rendelkezésre, az elmaradt jutalék összegét a korábbi forgalmi adatokból kiindulva, de a jövőben várható piaci változásokat is figyelembe véve, becsléssel kell meghatározni.

A jelen esetben azonban peradat, hogy az alpereseknek meddig állt fenn szerződéses kapcsolata a felperes által beszervezett kereskedőkkel, és az is, hogy az érintett időszak alatt történt hitelkihelyezések (6 152 113 134 Ft) után a felperest milyen összegű jutalék illette volna meg a Szerződés hatálya alatti években alkalmazott jutalékkulcsok alapján számolva.

Ezért a perbeli esetben a kiegyenlítés összegét a ténylegesen feltárt, szakértő által megállapított és a felek által nem vitatott jutalék-veszteségből kiindulva kellett (volna) meghatározni azzal, hogy a szakértői véleményben meghatározott adatok közül a szerződéses jogviszony fennállásának utolsó évében (tehát 2004. évben) alkalmazott átlagos jutalékkulcs alapján kiszámított 77 976 954 Ft jutalék-veszteséget kellett kiindulási alapnak tekinteni.

Ez az összeg volt ugyanis az a jutalék, amelyhez a felperes a jogviszony fennmaradása esetén hozzájutott volna, tehát amelyet a bíróságnak a kiegyenlítéssel kompenzálnia kellett. A kompenzáció mértéke pedig a tényleges jutalékvesztésnél nem lehetett magasabb.

Mindezekből következik, hogy a jelen esetben a kiegyenlítés felső határának nem a Törvény 18.§ (3) bekezdésében foglaltak alapján számított összeget, hanem a tényadatokon alapuló jutalékvesztéset kellett tekinteni.

Ezt az összeget kellett a bíróságnak korrigálnia az alpereseknek a beszerezett kereskedőkkel folytatott további üzleti kapcsolatából származó előnyét pozitív, illetve negatív irányba befolyásoló tényezők figyelembevételével.

E tényezők között azonban csak a felek érdekkörén kívüli, tőlük függetlenül felmerült körülményeket lehetett figyelembe venni. Tévedett ezért az elsőfokú bíróság, amikor az alperesek tőkevesztését, valamint a finanszírozási szerződések „problematikusságát” a kiegyenlítés összegének meghatározása során a felperes terhére értékelte. Ezeket a körülményeket ugyanis az ügynöki szerződés hatálya alatt sem lehetett (volna) a felperes terhére értékelni, figyelemmel arra, hogy a felperes a Szerződésben a finanszírozási szerződést megkötő ügyfelek teljesítéséért, ún. del credere felelősséget nem vállalt.

Ezzel szemben a bíróságnak értékelnie kellett (volna) a kiegyenlítés összegének meghatározása során azt, hogy a felperest megillető jutalék mértéke évről-évre csökkent, amely tendencia nagy valószínűséggel tovább érvényesült volna a szerződés fennmaradása esetén is.

Ugyancsak értékelni kellett (volna) azokat a közismert, a pénzügyi szektort különösen érintő, a válságot megelőző azokat a gazdasági eseményeket, amelyek a gépjárműkereskedelmi, -finanszírozási piacot az átlagosnál is hátrányosabban érintették.

Mindezeket a körülményeket értékelve és mérlegelve a másodfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az elsőfokú bíróság által az I.r. alperes terhére megállapított 48 762 915 Ft, illetve a II.r. alperes terhére megállapított 9 987 585 Ft összegű kiegyenlítés az eltérő viszonyítási alapot figyelembe véve is megfelelő volt, annak megváltoztatására tehát nem látott indokot.

(A fentiekből következően a fellebbezésben alappal hivatkozott számítási hiba kijavítása szükségtelenné vált, minthogy a kiegyenlítés összegének meghatározása a fenti körülmények (és adatok) mérlegelésének eredményeként, és nem összecszerően ellenőrizhető százalékszámítással nyert megállapítást.)

Az ítéletábra megállapítása szerint az elsőfokú bíróság a felperes jutalék-különbözet címén előterjesztett keresetét érdemben helyesen utasította el. A döntés indokai között azonban az elsőfokú bíróság tévesen hivatkozott a Pp. 316.§-ára. A felek között létrejött Szerződés V.2.4. és V.2.9. pontjai ugyanis speciális szabályokat tartalmaztak a hibás jutalék-elszámolásból származtatott igények érvényesítésére, amely rendelkezések az adott esetben megelőzték a Ptk-nak azzal kapcsolatos általános rendelkezéseit.

A felperes jutalék-különbözet címén előterjesztett igényének elbírálása során az elsődlegesen eldöntendő kérdés az volt, hogy a jutalék-elszámolás módjának a Szerződésben rögzítettektől eltérő alkalmazásával az alperesek szerződésszegést követettek-e el. Ezzel a kérdéssel összefüggésben az elsőfokú bíróság a rendelkezésére álló adatokból helytállóan vonta le azt a jogi következtetést, hogy a felek a jutalék-elszámolás módjára vonatkozó szerződési kikötésüket utóbb ráutaló magatartással módosították. Abból a tényből ugyanis, hogy a felperes a jutalék-elszámolás módjának megváltoztatását a részére nem vitásan megküldött havi elszámolások ismeretében, írásban soha nem kifogásolta, valóban arra kellett következtetni, hogy a Szerződésnek ezt a rendelkezését a felek nem tekintették olyan lényeges kikötésnek, amely nélkül a szerződést nem kötötték volna meg. A Szerződés nem lényegesnek tekintett rendelkezését pedig a felek írásbeli alakhoz kötött szerződés esetében is érvényesen módosíthatták, ráutaló magatartással. (A Polgári Törvénykönyv Magyarázata, I. kötet 900. oldal)

A jutalék-elszámolás módjának megváltoztatásával tehát az alperesek nem követettek el szerződésszegést, ezért a felperes arra alapított igénye megalapozatlan volt.

Mindemellett egyetértett az ítéletábra az elsőfokú bíróságnak azzal a megállapításával is, hogy - figyelemmel a Szerződés V.2.4. és V.2.9. pontjaiban foglaltakra - a felperes azzal, hogy a részére nem vitásan megküldött havi jutalék-elszámolásokat írásban nem kifogásolta, lemondott az elszámolások megtámadásának a jogáról.

Alapítván állította a felperes a fellebbezésében, hogy a Szerződés VI.1.3. pontjában előírt elszámolási kötelezettség a fentiektől függetlenül lehetővé tette számára a korábbi időszakokra vonatkozó jutalék-elszámolások helyességének vitatását.

A Szerződés rendelkezéseinek helyes értelmezése szerint ugyanis a felperes által hivatkozott elszámolási kötelezettség nem a szerződés teljes tartamára, hanem csak a szerződés megszűnéséig még ki nem egyenlített szolgáltatások ellenértékének elszámolására (tehát a még le nem zárt időszakra) vonatkozóan terhelte a feleket, ezért nem tette lehetővé a szerződés teljes időszaka elszámolásának visszamenőleges felülvizsgálatát, amint azt a felperes a kereseti kérelmében és a fellebbezésében kérte.

Érdemben helyesen utasította el az elsőfokú bíróság az alperesek beszámítási kifogásait is, amely döntés indokaival is egyetértett a másodfokú bíróság.

E kérdéskörrel összefüggésben azonban az ítéletábra a következők kiemelését tartotta szükségesnek:

A kereskedelmi ügynök fő kötelezettsége eredménykötelem: köteles a Megbízó felé ügyletkötés céljából vevőket közvetíteni, illetve - ilyen irányú megállapodás esetében - velük a szerződést meg is kötni. Tevékenysége során az ügynöknek kellő gondosságot kell tanúsítania, amely kiterjed az ügyfelek gondos kiválasztásának kötelezettségére is. Ez a kötelezettsége azonban csak az ügyletkötés időpontjáig áll fenn, hiszen az ügyletkötéssel az eredmény bekövetkezik, és az ügyfelek körülményeiben (pl: fizetőképességében) utóbb bekövetkezett változásokért az ügynök általában nem felel.

Az ügyfél teljesítéséért az ügynök csak akkor tartozik felelősséggel, ha azt az ügynöki szerződésben a felek külön - és külön díjazás ellenében - kikötötték (del credere felelősség).

A jelen esetben azonban a felperes del credere felelősséget a szerződésben - nem vitásan - nem vállalt. Ezért a finanszírozási szerződéseket megkötő „ügyfelek” (végfelhasználók) nem szerződésszerű teljesítéséért a felperest felelősség nem terhelte. Azt pedig, hogy a felperes már az ügyfelek kiválasztása során nem kellő körültekintéssel járt el és az alpereseknek emiatt keletkezett a beszámítási kifogásukban megjelölt összegű kára, az alperesek az eljárás során valóban nem bizonyították, amint azt az elsőfokú bíróság helyesen megállapította.

Mindezekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéletét a Pp. 253.§ (2) bekezdése alapján - az indokolásának a fentiek szerinti kiegészítésével, illetve módosításával - helybenhagyta.

A felperes és az alperesek fellebbezése egyaránt eredménytelen volt. Ezért a felek a lerótt fellebbezési eljárási illetékekből származó saját másodfokú perköltségeiket a Pp. 78.§ (1) bekezdése alapján maguk kötelesek viselni.

A fellebbezett érték a felperes esetében összesen 123 312 449 Ft (az I.r. alperes vonatkozásában 102 349 333 Ft, a II.r. alperes vonatkozásában pedig 20 963 116 Ft), az I.r. alperes esetében 51 887 915 Ft, míg a II.r. alperes esetében 9 987 585 Ft volt.

Ezen összegeket alapul véve az ítéltábla a másodfokú eljárásban nagyobb arányban pervesztes felperest kötelezte az alperesek ügyvédi munkadíjból származó, a másodfokú pernyertesség és pervesztesség arányához igazodó mértékű részperkötségének megfizetésére, a Pp. 81.§ (1) bekezdése alapján, amelynek során a feleket ügyvédi munkadíj címén megillető perköltségek összegét az ítéltábla „A bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről” szóló, módosított 32/2003.

(VIII.22.) IM rendelet 3.§ (2) és (5) bekezdéseiben, valamint a 4/A.§-ban foglaltak figyelembevételével határozta meg.

Debrecen, 2010. szeptember 14.

Erőss Károlyné Dr. Vajvoda Ildikó sk. a tanács elnöke, Dr. Szűcs Lajos sk. előadó bíró, Dr. Drexlerné Dr. Karcub Edit sk. bíró

A kiadmány hitelül:

-kiadó-